

14. lipnja 2019.

broj 140 – 141

KU ZI S!

LIST ZA MLADEŽ

8

REPORTAŽA

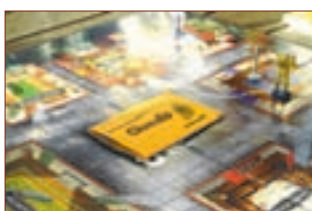
MALI MATURALAC

10

POEZIJA

NEVENA MLINKO

16

TEMA

DRUŠTVENE IGRE

2

21

GLAZBA

PSEĆA PLAŽA

FOTO MJESECA

Animatorice na *Dužijanci malenih*

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ivan Ušumović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Suradnici: Klara Dulić, Andrea I. Darabašić,

Ivan Benčik, Kristina Ivković Ivandekić,

Vedran Horvacki

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Doo Magyar Szó Kft, Novi Sad

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

KONTINUITET

Na nedavnom putovanju u Pulu, gdje sam imao čast biti sudionikom književne manifestacije *Kod Marula*, uvidio sam neke stvari koje se tiču naše hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini.

Riječ je o kontinuitetu, (ne)postojanju istoga. Biti Hrvat i nije baš popularna stvar u određenim krugovima našeg društva. Nije baš uvijek najugodnije biti bilo kakav manjinac. Osoba iz takvih zajednica može se suočavati s dodatnim preprekama. Netko rođen u većinskoj grupaciji morat će preskakati uobičajene zidove nezaposlenosti, obrazovanja i mnogih drugih. Zidovi koje jedna osoba iz manjinske zajednice mora preskočiti nisu mnogo drugačiji, ali su za jednu ciglu veći zbog diskriminacije i drugih poteškoća. Recimo, kod nas Hrvata to je negativno naslijeđe iz povijesti na Balkanu. Jedna od tema razgovora mojih kolega-pjesnika na našem putovanju u Pulu jest bila upravo ova. Često smo pričali i o tomu što dolazi poslije sadašnje generacije književnika i čelnika naše zajednice i kako će se ciklus nastaviti. Osobno sam rano shvatio da se opstanak jedne manjinske zajednice pronalazi u kontinuitetu, odnosno u tradicijama našeg naroda. A neki stariji, iskusniji i pametniji od mene ukazuju upravo na problem nepostojanja kontinuiteta. Odnosno, nastoje da se taj kontinuitet ostvari. Tako je nas mlade pjesnike podržao književni časopis *Nova riječ*, dajući nam prostor za objavljivanje stihova. Tako smo posredstvom Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata bili *Kod Marula* u Puli. I mi pisanjem dajemo određeni doprinos našoj zajednici.

Naravno, moramo prvo puno raditi na sebi da bismo mogli ponuditi išta kvalitetno. Naravno da želimo dati doprinos i široj zajednici, društvu u kojem živimo, interkulturalnosti, našoj matičnoj hrvatskoj kulturi. I šire... Estetska vrijednost, kvaliteta naših pjesama treba i mora biti prioritet!

Kako bismo gradili kontinuitet, potrebno nam je i samopoštovanje. Tek kada čovjek shvati svoju vrijednost, onda će je prenositi dalje i graditi kontinuitet, baš kao što je nama, pripadnicima jedne nove generacije hrvatskih pjesnika iz Vojvodine, dana prilika.

Nekada smo imali **Merkovića, Vojnića Purčara, Sekelja** i druge pjesnike. Ima još aktivnih autora, kao što su **Miković, Kopunović, Sarić** ili **Žigmanov**, i njihova poezija nam je veliki primjer. A na nama je, novim generacijama, da uz još mnogo čitanja, učenja, pisanja i brisanja, stvaramo sljedeći korak u kontinuitetu naše književnosti, ali i naše zajednice općenito.

Buduće sestre- odgojiteljice

4

Kako smo već pisali ranije, osim Gimnazije Sveztozar Marković i Politehničke škole, od prošle jeseni mogućnost školovanja na hrvatskom nastavnom jeziku postoji i u Srednjoj medicinskoj školi u Subotici. U rujnu je tamo s nastavom startao hrvatski odjel 1/5 u kojem trenutno ima petnaestero učenika. Smjer koji pohađaju je medicinska sestra-odgojiteljica. Razrednica im je **Jasna Bešlić**.

Prvaši, sad već uveliko pri kraju »startne« godine, kažu da su se solidno snašli. U odjelu vlada dobra i radna atmosfera, ali i solidarnost. Sviđa im se što ih nema mnogo, te su više povezani, poput »male obitelji«. Uz teorijsku, imaju i praktičnu nastavu u bolnici i vrtićima, pripremajući se za rad s malom djecom. Zanimljivi su im sati hrvatskog jezika i književnosti. Neki od učenika su u organizaciji hrvatskih instituci-

ja i ustanova išli na poznate sajmove knjiga u Zagreb i Beograd, a nedavno su bili i na ekskurziji u Zagrebu i Samoboru.

Od ove jeseni, odnosno i u školskoj 2019./20. godini postojat će mogućnost upisa u odjel na hrvatskom nastavnom jeziku. Ovoga puta to će biti smjer medicinska sestra – tehničar. U odjel će se moći upisati tridesetero učenika. Inače, Srednja medicinska škola je jedna od popularnijih škola budući da se s njezinom diplomom nakon školovanja lakše dolaži do posla u zemlji ali i inozemstvu.

K. U.

Budući fotografi i tehničari

5

Svoje srednjoškolsko obrazovanje nedavno su završili maturanti Politehničke škole, među kojima i odjel GFT 4/8 koji se školovao na hrvatskom nastavnom jeziku. Odjel se sastojao od tri obrazovna profila – fotograf, tehničar tiska i tehničar grafičke dorade. U odjelu je bio 21 učenik, a razrednica im je bila **Sanja Horak**.

»Dio odjela je bio zadovoljan s prolaznim ocjenama, a dio odjela se zalagalo za bolji uspjeh u školovanju. Sudjelovali su na Republičkom natjecanju grafičke struke u 3. i 4. godini. Ove godine smo osvojili dvije prve nagrade i jako smo ponosni tim rezultatom. Učenica **Maja Andrić** je odnijela prvu nagradu kao tehničar grafičke dorade, a fotografkinja **Iris Andrašić** je zauzela prvo mjesto. Tehničari grafičke dorade sudjelovali su u tzv. projektnoj nedjelji s proizvodom *mobilni u kutiji* i od četrnaest osvojili su sedmo mjesto. Također smo ponosni na našeg učenika **Valentina Horvata** koji je profesionalni plesač i koji je osvojio brojne medalje na okružnim i republičkim natjecanjima. On je i otvorio našu matursku večer, otplesavši dva plesa sa svojom partnericom iz Sombora **Sanjom**. Učenica Maja Andrić je bila aktivna u radu dramske sekcije. S druge strane, najveći problem je bilo izostajanje s nastave, popraćeno najviše obiteljskim situacijama učenika i određenim fizičkim oboljenjima«, kaže Sanja Horak.

Daljnje školovanje planira nastaviti nekoliko učenika, uglavnom na Fakultetu tehničkih znanosti u Novom Sadu a jedna učenica će konkurirati na fakultet u Zagrebu.

»Tablo« odjela GFT 4/8 možete pogledati u salonu haljina *Fara* u Rudić ulici.

LJUBAV I BOL

»Svaki čovjek teži ljubavi. Svaki čovjek nastoji voljeti i biti voljen«, govori moj djed. »Za ljubav se živi i iz ljubavi nastaje život.«

No što je ljubav bez boli? Godine mi ne dozvoljavaju da pričam iz iskustva, ali slušajući djedovo pripovijedanje, zaključila sam da ljubav nema »rok trajanja«. I dan-danas mu oči zasjaju kada kažiprst usmjeri na staru lipu i izgovori: »Ondje sam prvi put poljubio tvoju baku«. Baka više nije s nama. Prošlo je mnogo godina, no ljubav je nastavila živjeti. Ona

prije izazvale tanana osjećanja u ljudima, a zatim su ona pretvorena u neograničeni sklad boja i riječi. Kada govorimo o pjesmama, u početku su to bile banalne rime neiskusnih mladića, no kasnije su se iz njih razvile pjesme koje su stoljećima kasnije ostale prepoznatljive. Najveći dojam na mene ostavila je Petrarcina poezija i njegova beskonačna, ali ipak neuzvrćena ljubav prema Lauri.

Smatram da i danas najljepše pjesme nastaju inspirirane ljubavima, pa čak i bolnim, jer ona u čo-

još uvijek tumara djedovim mislima i sklanja paučinu s njegovih snova. »Može li ikada zaboraviti što se nekada ljubilo?« pomislio je Jean Jacques Rousseau. Još se nije navikao da je nema.

Još iz davnih vremena poznatno nam je da su umjetnici najčešće stvarali inspirirani ljubavlju, i to uglavnom nauzvrćenom ili bolnom. Takve su naj-

vjeku izaziva najjače emocije. Jednom prilikom Ivo Andrić je zaključio: »Ljubav uvijek uspije. Ako nije uspjela, nije je ni bilo.«

Dragana Šetaković,
4. f, Gimnazija Svetožar Marković, Subotica

RAT U KNJIZI I STVARNOSTI

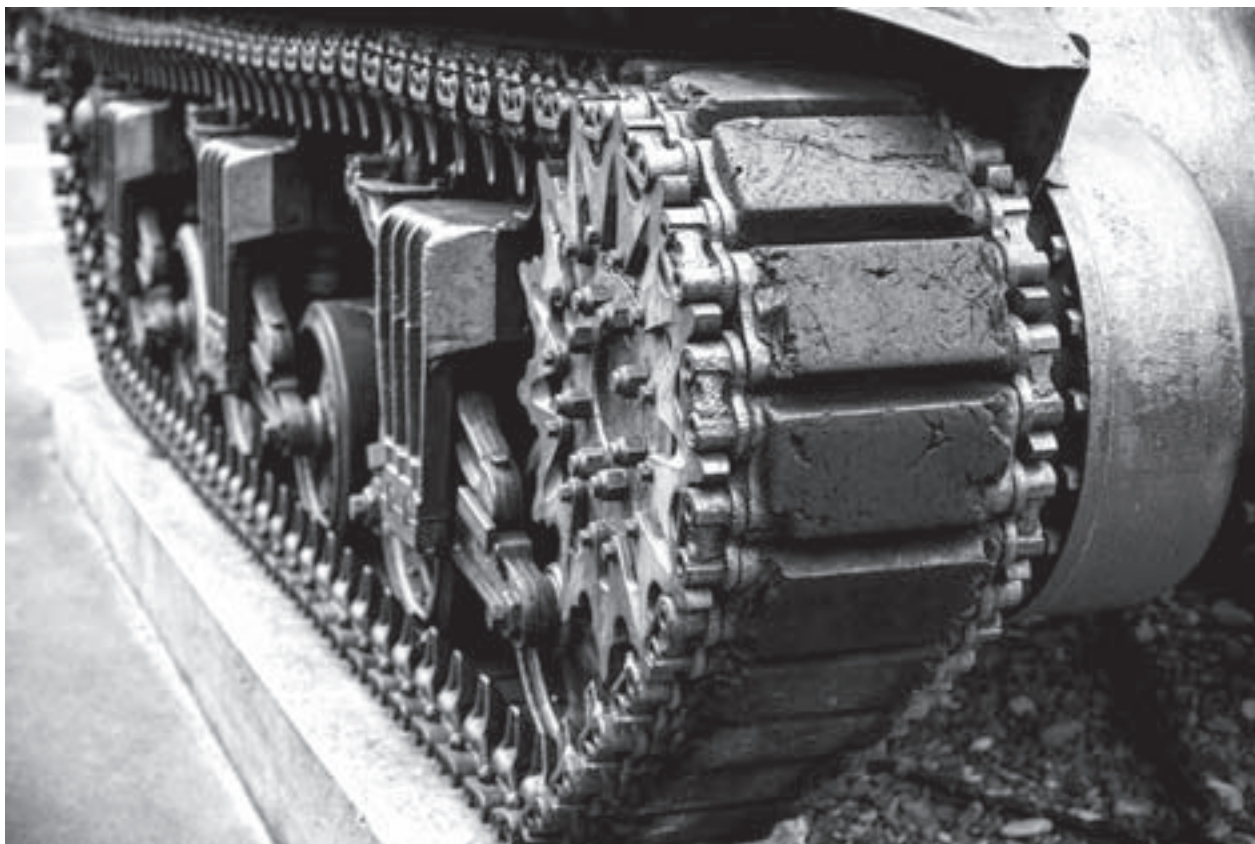
Rat. Smrt. Borba za opstanak. Otkad je svijeta i vijeka ljudi su tražili razne načine za rješavanje nesporazuma. Nažalost, to je često bila sila. Poznate su nam čak i čitave civilizacije koje su nestale zbog ratovanja. Jesmo li kao ljudi osuđeni na propast? Jesmo li iz praha zemaljskog nastali samo da bismo jedni drugima nanosili bol? Jesmo li se uopće vrijedni smatrati ljudima kad u teška vremena zaboravimo na humanost i svog brata vidimo kao neprijatelja?

Alfred Nobel u 19. je stoljeću izumio dinamit. Izum koji je, vjerovao je, ljudima trebao pomoći ubrzo je pretvoren u prvo eksplozivno oružje. I prva puška je prvotno ljudima služila za lov, odnosno prehranu, no onda su je zgrabili i oni koji ne razlikuju divljač od čovjeka. Prvi rezultat čovjekova susreta s atomskom energijom bila je – bomba. Promatrajući svijet najsitnijih čestica, uspio je prouzročiti najkrupniju katastrofu u vlastitom svijetu. Mnogo je još takvih primjera koji svjedoče o istom: zloporabi prvotno čovjeku korisnih izuma i tehnologija.

Mnogi su riječima pokušali obesmisлити rat i krvoprolie. U 20. stoljeću, dobu velikih promjena, poseban je značaj imala književnost. Pisci poput Krleža, Marinkovića, Ivana Gorana Kovačića i Vesne Parun jasno su iskazali stavove u svojim djelima antiratne tematike. Vjerujem kako su imali veoma bitnu ulogu u postratnoj književnosti, ali oni sami nisu mogli / ne mogu promijeniti svijet na način na koji to sila, nažalost, može.

Strava prikazana u njihovim djelima u to je doba bila svakodnevica i često su te priče temeljene na istinitim događajima. Siguran sam da ljudi koji su preživjeli rat nisu imali gore uspomene. Postavlja se pitanje je li Drugi svjetski rat bio posljednji sukob tih razmjera. Bojim se da je odgovor negativan. Bolje je možda pitanje je li taj rat bio dovoljno potresan da probudi humanost i razum, koji su duboko usnuli u okorjelim srcima pojedinaca?

Petar Huska,
4. f, Gimnazija Svetozar Marković, Subotica

Mali maturalac za pamćenje

Nedavno (od 23. do 26. svibnja) održan je tzv. mali maturalac, maturska ekskurzija za učenike osmih razreda koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku ili slušaju predmet Hrvatski jezik s elementima kulture. Na put je išlo 22 učenika iz osnovnih škola *Ivan Milutinović* iz Subotice i *Male Bosne*, *Matko Vuković* iz Subotice, *Vladimir Nazor* iz Đurđina, *Matija Gubec* iz Tavan-kuta, *Moša Pijade* iz Berega i *Aleksa Šantić* iz Vajske. I ove godine maturanti su boravili u Hrvatskoj, obišavši skoro cijelu zemlju od sjevera do juga, a ekskurzijske destinacije bile su –Vukovar, glavni grad Zagreb, Split i Sinj.

Prva destinacija, nama najbliža, bila je Vukovar gdje su učenici posjetili Gradski muzej, te imali organizirani

obilazak grada u kom su, među ostalim, posjetili i crkvu sv. Filipa i Jakova. Istoga dana uputili su se u Zagreb, gdje su prenoćili u Djevojačkom učeničkom domu *Marija Jambrišak*. Sutradan bio je orga-

nizirani obilazak Zagreba, a poseban dojam na sve je ostavio Gornji grad, kao i *crna vještica* koja ih je dočekala.

U poslijepodnevnim satima uputili su se u Split, gdje su bili smješteni u *Učeničkom domu*.

U Splitu su obišli Dioklecijanovu palaču, a nije izostalo ni razgledanje grada panoramskim autobusom, kao niti druge brojne znamenitosti Splita i splitske rive. Vjerovali ili ne, neki su čak isprobali i Jadransko more. Iako je još poprilično hladno, najhrabriji su odlučili okupati se.

Poseban dojam na sve je ostavio Sinj, točnije novi i moderan *Muzej Sinjske alke*, gdje je postavljena alkarska povorka u prirodnoj veličini, s mnoštvom

opreme i oružja sinjskih alkara. U ovome muzeju učenici su imali priliku i vidjeti insert iz filma *Bitka pod Sinjem*.

Cilj ovoga programa je obilazak i bolje upoznavanje matične domovine Hrvatske, te međusobno upoznavanje osmaša iz svih škola koje imaju nastavu na hrvatskom jeziku. Program obuhvaća i aktivnosti upoznavanja kulturno-povijesnih znamenitosti i jačanje jezičnih kompetencija.

Ovaj put, koji će osmaši zasigurno još dugo pamtiti, organiziralo je Hrvatsko nacionalno vijeće u suorganizaciji s Udrugom ravnatelja učeničkih domova iz Hrvatske.

K. U.

Predstavljamo mlade pjesnike: Nevena Mlinko

Pokušaj preispitivanja stvarnosti

10

U hrvatskoj zajednici u Vojvodini malo je onih koji ne znaju za veoma aktivnu, vrijednu i talentiranu **Nevenu Mlinko**. Ona piše recenzije, preporučuje duhovno štivo, piše pjesme, dok se najviše i najčešće bavi inscenacijom pročitavanja, tj. režiranjem kazališnih predstava. Najviše je posvećena radu s dječjom dramskom sekcijom pri HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici. Osim toga, u posljednje vrijeme intenzivnije piše poeziju a nedavno je bila sudionica predstavljanja mladih hrvatskih pjesnika i pjesnikinja iz Vojvodine u Puli. Kada su u pitanju njezini planovi za budućnost, osim više čitanja, dubljeg i šireg promišljanja te boljeg vlastitog stvaralaštva, ona nije više poželjela.

KUŽIŠ?! Kada si počela pisati poeziju, koja je tvoja pjesnička priča?

Moja pjesnička priča traje dugo, sva je od oscilacija, a najčešće mi se čini da nije još pošteno ni započela. Sjećam se da sam neke od svojih prvih stihova, dakako ljubavnih, krišom tipkala na maminom pisaćem stroju kad sam bila u nižim razredima osnovne škole i dobro sam ih skrivala od porodice – svoga svijeta. Ispostavlja se da se do danas nije mnogo toga suštinski promijenilo po pitanju pisanja kod mene. I dalje je to aktivnost za koju mi je

potreban drugi, drugost ili Drugi, i dalje predstavlja adrenalinski izazov tajno obavljane radnje stvaranja s notom nostalgije (pišem najčešće rukom na papir iako se novija tehnika počinje uplitati). Ne mogu preskočiti razdoblje nakon srednje škole kada sam više pisala za potrebe uglazbljivanja duhovnih šansona, međutim, otimala sam se rimama i zapisivala ponešto i van potreba notnog sistema. U posljednje vrijeme intenzivnije pišem i drago mi je zbog toga.

KUŽIŠ?! Kojim temama se najviše baviš u svojim pjesmama i postoji li poruka koju putem njih želiš poslati?

Nemam svoj manifest, ne zastupam i ne promoviram nikakve programe niti posebne ideje ni ideologije. Najtočnije bi bilo reći kako kroz pjesme pokušavam preispitivati stvarnost. Određene vrijednosti i svjetonazor svakako izbijaju iz onoga o čemu i kako pišem. Posljednja tema koja mi se već duže vrijeme nameće je problematiziranje funkcije i smisla riječi, govora, pisanja. Vrijednost riječi je već duže vrijeme jako niska. Često osjećam da su riječi obescijenjene, da se u njih ne vjeruje, odnosno kao da je čovjeku izvučeno tlo pod nogama s pražnjenjem riječi i da čovjek propada – pitanje je koliko

ga i kakvog ostaje, što ga može spasiti i što da radi s riječima.

KUŽIŠ?! Možeš li izdvojiti neke pjesnike koji su imali utjecaja na tvoje stvaralaštvo?

Treba čitati pjesnike. To je njegovanje duha za osjetljivost spram stvorenog kroz vizure, slike, emocije i tempo promatranja svijeta istančanih pjesničkih veličina. Pjesnici su ovladali vještinom življenja, i to onom najvrjednijom, koja je sva satkana od receptora, odnosno punine doživljaja i mišljenja. Mnogo je među nama u tom smislu pjesničkih duša koje nikada nisu, niti će išta napisati. O tome tko je utjecao na moje stvaralaštvo će možda jednog dana neki drugi ljudi razmišljati, a ja mogu navesti neka od imena čiju poeziju češće iščitavam, npr. aleksandrijski Grk **Konstantin Kavafi**, poljska nobelovka **Wisława Szymborska**, razigrani **Vasko Popa**, a posljednji pjesnik kojeg sam čitala i koji me je oduševio je suvremeni hrvatski autor **Dinko Telečan**.

KUŽIŠ?! U čemu ili kome pronalaziš inspiraciju za pisanje?

Velika pokretačka snaga za pisanje je ova naša zemaljska i konkretna ljubav koja nas čini otvorenim i živim. Ljubavi zahvaljujem što pišem. To svakako ne znači da pišem samo o ljubavi. Tako se npr. posljednja inspiracija i želja za poetskom interakcijom rodila u dodiru s umjetničkim skulpturama duž jednog prekrasnog šetališta te se nadam da ću im dostojno ispjevati odgovor kao divljenje, zahvalu, misao, ljepotu, vječnost.

KUŽIŠ?! Iako si posvećena brojnim aktivnostima, kao najdražu si izdvojila stvaranje predstava. Zašto?

Ideja je inicijalna kapisla koja nezaustavljivo zahvati i rasplamsava moju dušu, a put realizacije je najzubbudljiviji i najdinamičniji zbog mnoštva očekivanih i neočekivanih rukavaca, skretanja i izazova uslijed interakcije s drugima koji prvobitnu zamisao valjano protresu i prosiju, a moguće je da joj dadnu lik totalno drugačiji od prvobitno zamišljenoga. Trenutačno mi se nekoliko planova u glavi paralelno razvija svojim tempom, bez velikog pritiska rokova, što je rijetko i fantastično.

KUŽIŠ?! Kada možemo očekivati neku novu predstavu?

Pored sigurnih planova za proširenje dramske sekcije nisu manje izvjesni ni planovi za unapređenje koje, dakako, želim da počnu sa mnom, odnosno nekim oblikom moga usavršavanja. Konkretno, za sada razmišljam o dvije nove predstave, a ideja mi je uključivanje nekoliko novih suradnika, odnosno otvaranje prostora za zrcaljenje umjetničkih vizija novih i do sada malo vidljivih, a umjetnički senzibilnih ljudi u našoj zajednici. Radujem se i vjerujem u kvalitetu onoga što jedni drugima možemo pružiti, na što se međusobno možemo potaknuti i, dakako, zajednički pružiti publici.

Kristina Ivković Ivandekić

Psalam noći

Evo je opet
psalmodistkinje
pri dnu tisuću
dvije stotine
i treće
života strane.

Evo je opet
u noći duha
za rječnik se
hvata pokušava
izgraditi se
od blata:

boli tajac
dok listanje
praporaca
odzvanja
u trku riječi
bez početka
bez kraja.

Evo je opet
nedostojna mira
a spava
dok straže
tvrdo krče
zgarište mogućeg
svjetla dana.

(Koku li sam bolest
večeras preležala?)

Ne pojavljuj se više
lovokradice zgrčena
pjevaj po danu
pjevaj u noći
o iluzijama,
psalmodistkinjo
prokleta!

CRETA
VAN
FLEET

Što to mladi vole?

Znate sigurno onu izreku: »Volim sve što vole mladi!« A ono što danas vole mladi nisu voljeli mladi prije 50 ili 100 godina, a jednako tako i ono su tada mladi voljeli, današnja mladež ne voli. Naravno, ima dodirnih točaka. Pod ovim podrazumijevamo glazbu, modu, kulturu, svakodnevni život itd. Na jedan laički način stavimo stvari u perspektivu kako se razvija naš svijet.

Glazba

Glazba nas sve pokreće. Pokretala je ljude od uvijek, od kad je čovjek spoznao glazbu – od kad je stvoren. Svako vrijeme ima nešto svoje, kažu. Kako su ljudi došli do instrumenta, stvarno ne znam, ali mi je drago da jesu. Da ne širimo temu previše, krenimo od jednostavne pretpostavke: svaka je civilizacija imala neku svoju vrstu glazbe. Obično su stvarali glazbala od onoga što su našli u prirodi oko sebe. Vrlo je lako, recimo, prepoznati da je glazba takoreći »meksička« ili »kineska« ili »dalmatinska«. Iako su to novije kategorije, poznate su sve većinom kao narodna glazba. Sevdah, na primjer, u Bosni ili Makedoniji kao utjecaj turske glazbe. Hoću reći, izgleda kao da određene melodije ili tipove melodija, određene sekvence nota možemo povezati s određenim narodom ili podnebljem. Ta je glazba evoluirala kroz godine: kako je došao neki veliki događaj, npr. rat ili neka velika tragedija, može se vidjeti promjena tijekom razvoja glazbe. Prilagodba vremenu. Nove generacije su prihvatile stare običaje, ali dodavale neki svoj karakter tome, neke tekstove za svoje vrijeme. Rezultat je svakako bio evolucija – organska evolucija. Možemo li organskom evolucijom nazvati današnju glazbu? Do jednog razdoblja svakako. Sjećam se filma o **Chucku Berryju**, jednom od najpoznatijih rock & roll glazbenika, koji je skoro pa sam promijenio tijekom glazbe. On je opisao nastanak tog poznatog njegovog gitarskog soloa kao kombinaciju stvari koje je već prije čuo. On ih je samo spojio. Bum! Nastao je rock and roll. Prije toga, blues je bio na vrhuncu top lista. Onda je došao *Woodstock* i čitava revolucija glazbe od blues-rocka, hard rocka, nadalje je vodio u metal, pa dalje do black metala i tko zna čega ne. No, opet pitam, je li to organski razvoj? Nisam siguran. Ako i jest, toliko je ubrzan da i ne izgleda kao jedan. Zbog čega je ubrzan? Odgovor se nalazi u

jednoj od prethodnih rečenica: top liste. U situaciji da bi se netko popeo na top listu, mora imati nešto novo, nešto što će ljude zainteresirati da kupe ploču. Publika je na to pristala. A ima onih (industrija) koji to znaju iskoristiti. Recimo, današnja glazba koja se prezentira po klubovima (techno i sl. pravci) nema ništa u sebi što oplemenjuje čovjeka, samo animalni ritam i buku. Dokle će ići tako? – nadam se ne još dugo.

Moda

Moda, odnosno modna industrija, pokušava opet isto što se pokušava i u glazbi – stalno nabacivati nešto novo. To nije evolucija, to je revolucija. Pogledajte povijest: probajte naći jedan primjer u bilo kojoj civilizaciji u kojoj su žene nosile hlače. Postoji možda par izuzetaka, ali nikad kao pravilo. One su došle kao produkt revolucije – jednakosti muškaraca i žena. Time se ženstvenost izmijenila. S druge strane, krenulo se na prenaplašavanje seksualnosti. Kakva nam je postala kultura? Kultura potrošača koja se brine samo o zadovoljavanju i ugodnosti (komforu) čovjeka. No, čovjek nije samo životinja. On ima dušu, koja ima svoje limite i svoje potrebe. Te potrebe su drugačije prirode.

Čuo sam jednom sljedeće: čovjek ima konačan kapacitet za užitak. Kada se dosegne vrhunac, užitak se pretvara u bol. Kao kod škakljanja. Međutim, ako stalno lovimo taj užitak, on će prestati djelovati na nas istom jačinom – postaje slab i osoba traži nešto jače. Zlouporebe užitaka su perverzije. S druge strane, čovjek nema granica za patnju. Osoba može patiti čitav život. To je zato što nismo stvoreni isključivo za sreću. Svi opisani trendovi se uvlače u društvo preko nas mladih, jer oni pokreću stvari i na njima svijet ostaje. Stoga, molim vas, pazite na sebe i svoje izbore.

Ivan Čavrgov

»Jedini muževan čovik«

Za preporoditelja bačkih Hrvata, kalačkog kanonika **Ivana Antunovića** (1815. – 1888.) vezuju se mnoge anegdote. Neke od njih je zabilježio i objavio njegov učenik **Mijo Mandić** (1857. – 1945.), recimo u listu *Neven* od prije skoro jednog stoljeća, 5. prosinca 1919. godine.

Bogatašev sprovod

Jedna datira iz vremena Antunovićevog župništva u Aljmašu. Neki bogati Nijemac, po imenu **Ulrich**, pao je u smrtnu postelju. Antunović ga je osobno pohodio i ispovijedao. Po završetku ispovijedi, pred svima prisutnima Antunović je opomenuo Ulricha: »Poklem te je Bog blagoslovio i poklem si od sirota nadničara najbogatijim i najuglednijim čovikom postao, učini sad na bolesnoj postelji štogod Bogu na slavu«. Ulrich se na Antunovićeve riječi prestrašio kao da će ga dobročinstvo materijalno uništiti. Prvo se počeo izgovarati, a zatim je izjavio: »Na ovaku svrhu ne mogu ništa žrtvovati, jer sam odviše siroma«. Na ove riječi, Antunović se vratio kući, a Nijemac je za koji dan umro.

Po Ulrichovoj smrti njegovi sinovi su redom otišli Antunoviću da prijave mrtvaca i dogovore pogreb. Tražili su da se zvono svaki sat oglasi i da im trojica svećenika otprati oca u grob. Pozivajući se na svjedoke, Antunović je izjavio: »Poklem vam se otac tako izrazio, da je odviše siroma, ne želim nikakve štole, već ću ga u ime Božje besplatno i najjednostavnije sahraniti«. Uzalud su Ulrichovi sinovi molili Antunovića – on nije htio popustiti. Uputili su se kolima u sjedište nadbiskupije, u Kalaču, da tamo riješe stvar. Međutim, tamo im je rečeno da zna aljmaški župnik što čini i da se nadbiskupija neće miješati u njegov posao. Na koncu, najbogatiji čovjek u Aljmašu je sahranjen besplatno i jednostavno: u maloj košuljici. Sahranu je obavio sam Antunović.

Nerazrješiv brak

Druga anegdota vjerojatno datira iz vremena Antunovićevog kanonikovanja. Ispričao ju je Mandiću tajnik kalačkog nadbiskupa **Lajosa Haynalda** (1816. – 1891.). Naime, pred kalačkom svetom stolicom povel se jedna ženidbena parnica. Pred dan konačne rasprave kanonici i prisjednici su raspravljali o odluci. Među njima učvrstilo se uvjerenje da je brak nerazr-

ješiv. Ono se temeljilo na crkvenom pravu, svjedočenju svjedoka i drugih okolnosti. Međutim, utom se pojavio nadbiskup Haynald i bez oklijevanja izjavio da se brak ima razriješiti. Izvršivši tako pritisak na prisutne, pozvao ih je da se izjasne. Svi su se priklonili njegovom mišljenju. Na koncu, pozvao je i Antunovića da se izjasni. »Na što uzoran muž i svećenik ustade i na sitno razdrobeć površno mudrovanje Haynaldovo dokaže, da se ženidba ne smije razdrišiti i izjavi, da ako svi kanonici i assesori s pridsidnikom nuz razdrišenje glasovali budu, on će uz vrijednost ženidbe ostati«, piše Mandić. Njegov govor je dotaknuo savjest prisutnih. Međutim, morali su se prikloniti Haynaldovoj želji. I doista, kada je uslijedilo glasanje, svi su glasali za razrješenje braka, samo je Antunović ostao pri svojoj odluci. Nezadovoljan što njegov prijedlog nije jednoglasno prihvaćen, Haynald je došapnuo tajniku: »U cilom kaptolu ima samo jednog muževnog čovika, a to je Antunović.«

Vladimir Nimčević

IGRAMO LI SE?

Svjetski dan društvenih igara (*International TableTop Day*) obilježava se 29. travnja. Taj datum je iza nas, ali, kako se bliži raspust i slobodno vrijeme za mnoge, dobro je potražiti mogućnosti za zabavu, a usput i za vježbanje mozga na neopterećujući način. Društvene igre ovdje mogu biti pravi izbor. Igre nisu samo za djecu, one su dragocjene i za odrasle, a osobito za mlade.

Kada i gdje su nastale društvene igre, nemoguće je točno utvrditi. Možemo pretpostaviti da je čovjek davno, u prapovijesti, završivši dnevne obveze oko sakupljanja ili kasnije proizvodnje hrane, svojom kreativnošću iznjedrio različite igre za zabavu. Neke od ovih igara, poput onih s pomicanjem kamenčića ili drvca radi dobijanja različitih oblika ili većeg broja kombinacija nisu značajno evoluirale od tada do danas.

Stare igre

Nešto više o igrama Staroga vijeka nalazimo na portalu icm.zg.info. Kako navode, stari Egipćani su tako imali *senet* (u prijevodu protjecanje, prolazak). Igra se pojavljuje na mnogim egipatskim hijeroglifima, još od razdoblja između 3.000 do 3.500 godina. Stari Kinezi su imali *wei-chi*, iliti svima danas poznatiji kao *go*. Arheolozi procjenjuju da se *go* igrao još od prije 4.000 godina. To je ujedno i najstarija igra koja je zadržala ista pravila i ostala neizmijenjena. Igra se i danas aktivno, a jako je popularna u azijskim zemljama. Stari Azteci su igrali igru pod nazivom *patolli*. Igra se igrala u razdoblju od 200 godina prije naše ere pa do otprilike do 1.000 godine. Azteci su čak imali i boga igre *patolli* zvanog Xochipilli. Igra je bila toliko popularna da nije bila rijetkost vidjeti ljude tijekom dana kako nose ploče za igru sa sobom, uvijek u potrazi za novim igračima i novim izazovima.

U Starome Rimu dječje igre su nam poznate zahvaljujući ponekim opisima pjesnika i očuvanim figurativnim prikazima. Čigra, obruč (katkad ukrašen zvončićima), mala kolica u koja su upregnuti pas ili ovca najčešće su igračke. Ali, nije potrebno mnogo opreme za igru: praviti male kuće ili majušna kolica, kolica u koja se mogu upregnuti miševi, pojahati štap i igrati se vojnika ili oponašati suce i magistrate – sve su to zanimljive aktivnosti.

Igra pogađanja broja pokazanih prstiju, igra *par-nepar* (pogoditi broj kamenčića skrivenih u šaci) ili pogađanje lica ili naličja novčića čija jedna strana prikazuje lik a druga brod (otud latinski naziv *capita i navia*) također su vrlo zabavne. Lješnjaci se toliko

koriste umjesto klikera da prosto simboliziraju djetinjstvo. Prilikom vjenčanja prijatelji mladoženje ih bacaju na svadbenu povorku kako bi naglasili da je doba igre završeno.

Moderno doba

U moderno doba, u 20. stoljeću, društvene igre doživljavaju veliki procvat. Danas postoji preko 12.000 različitih društvenih igara, a većina njih ima još i svoja proširenja koja nadograđuju igru, donose nove opcije, nove strategije, scenarije itd.

Neke od svima najpoznatijih igara 20. stoljeća su bile: *monopoly* (1935.), *scrabble* (1938.), *cluedo* (1949.), *zmije i ljestve* (1952.), *riziko* (1959.), *diplomacy* (1959.), *uno* (1971.)...

Sve objavljene igre, kao i većinu svjetske igrace populacije, može se pronaći na internetskoj stranici *Boardgame Geek*, koja je pokrenuta 2000. godine. Postoji i podjela društvenih igara, pa tako postoje ratne, povijesne, kooperativne, polukoooperativne, igre kockama, dedukcijske, ekonomske, apstraktne, aukcijske, igre spretnosti, igre s pločicama, igre uloga, igre riječima itd.

Veterani društvenih igara danas igre dijele na dvije velike skupine. Prva, *euro igre*, koje se odlikuju strogim i jasnim skupom pravila i u kojima je natjecateljska komponenta primarna bit igre. S druge strane, *ameri-trash* igre primarnu bit postavljaju na neku određenu temu, te se u ovakvim igrama sve vrti oko priče i doživljaja igrača.

Na kraju, što nam drugo preostaje nego okupiti društvo i zaigrati se!

Klara Dulić

MOJE PISMO GENERACIJI

Mi smo generacija koja malo zna, malo čita i malo poštuje. Mi smo oni koji previše vremena provode pred ekranima (mobitela, računala, televizora...) koji previše traže i koji previše kukaju. Oni koji žele novac odmah i bez truda, oni koji nemaju pravu ambiciju... Tako mnogi govore o nama, ali je li to zapravo tako?

Mi (srednjoškolci, preciznije maturanti) smo one generacije koje su premlade za sve – da prosvjeduju, da znaju što je dobro, kakav svijet želimo, ali zato s osamnaest ljeta trebamo znati čime ćemo se baviti čitavog života.

Mi smo premladi da budemo pod stresom, depresivni, nervozni, a prestari da budemo djeca. Uvijek smo previše mladi, neiskusni i naše riječi nikada nisu dovoljno vrijedne pažnje. I kada znamo više, naše riječi postaju etar jer dolaze od srednjoškolaca. Treba nam diploma sa zvanjem od deset redova i nekoliko godina iskustva u branši, više stranih jezika i poznavanje svih kompjutorskih programa, i sve to do 20 godine. Naš život je izgleda apsurd.

Malo vremena, puno zahtjeva. Želja da budemo odrasli, pritisak da se ponašamo ozbiljno čak i u godinama kada to ne moramo, primorani da dijelimo nedaće naših roditelja.

Danas postoji opsesija time da treba biti izuzetno uspješan, a to uglavnom podrazumijeva zaraditi mnogo novca. Bitno je kako izgledamo, kako i gdje živimo, gdje ljetujemo, ali izgleda nikom više nije bitno jesmo li sretni (naravno, svi želimo novce, lijepe stvari, dom, automobil – kao prijevozno sredstvo a ne statusni simbol). Bitno je ono kako se predstavljamo, ne kakvi zapravo jesmo i dok god naša predstava odgovara drugima, sve će biti u redu. Nametanje profesija koje odgovaraju našim ocjenama, ali ne i našim snovima. Gotovo sve u školama sada vezano je za brojke: učenici su brojke, bez imena, prezimena i problema, određenog broja izostanka, ocjena i prosjeka, koji na kraju znače vrlo malo.

Mi smo generacija koja želi biti prihvaćena, makar po cijenu toga da izgubi sebe. To je sve ono što drugi

ne vide. Stariji vide našu generaciju kao neradnike i buntovnike, uz šačicu uspješnih, ali ne znaju da ova generacija samo želi biti prihvaćena. Nažalost, prihvaćenost ima nekada preveliku cijenu – najčešće izgubimo sebe da bismo se dopali ljudima koje ne poznamo. To jeste naša odluka, ali ovaj svijet ne želi autentične ljude, već robove šablona navodno uspješnih, dobrih i lažno sretnih ljudi.

Mi smo generacija koja ne valja nikom, pa ni samima sebi. Ističemo svoje loše atribute, predajemo se lošim navikama i puštamo da drugi misle našim glavama. Osuđujemo sebe i svoje suborce, ne vjerujemo ni u što, ponajmanje u sebe. Nerijetko se fokusiramo samo na ono negativno i tako stvaramo još više negativnosti. Mi jesmo svjesni svega lošeg što radimo – ne spavamo dovoljno, jedemo lošu (*junk*) hranu, previše smo na mobitelima... Neke stvari mijenjamo, neke druge se plašimo mijenjati, ali je bitno da smo ih svjesni, zato osude drugih padaju teško. Često nas uspoređuju s ranijim generacijama, želeći nam pokazati kako smo lošiji od njih, a ignoriraju činjenicu da živimo u potpuno drugom vremenu. Mnogi od nas nisu u potpunosti spremni za pravi život, ali svi imamo želju da prijeđemo preko prepreka.

Neki misle da smo previše osjetljivi – možda i jesmo. Razlog za to je sljedeći: strogi smo prema sebi, ne treba nam strogost drugih; osjetljivi smo na neke teme jer nam je dosta problema za koje nismo samo mi krivi. Želimo ispraviti greške starijih i osigurati bolju budućnost sebi i narednim generacijama. Nedostaje nam iskrenosti, iz straha da se istina neće svima dopasti. Stremimo ka savršenstvu koje nikad ne možemo doći. Živimo tuđe živote.

Generaciju, ovo nije osuda već prijateljski savjet: probudi se, digni i živi onakav život kakav sanjaš! Radi ono što te čini sretnim, negativne komentare uvaži samo ako su konstruktivni, bori se za svoja prava. Voli sebe, podrži svoju generaciju... Biti slobodan znači živjeti svoj život, uz poštovanje i pomaganje drugih!

Andrea I. Darabašić

EMPATIJA BR. 2

ili kako je biti šišmiš?

Jeste li katkada zamišljali kako bi bilo biti netko drugi? Možete li zamisliti kako je to npr. biti šišmiš i provesti dan viseći naopačke, imati krila, letjeti noću? Filozof **Thomas Nagel** je sedamdesetih godina prošlog stoljeća objavio članak u kojemu je propitivao koliko u stvari možemo »ući u kožu« drugih ljudi i shvatiti njihovo razmišljanje. Tvrdio je da možemo maštati samo o onomu što smo na neki način iskusili, te da nam iskustvo pribavlja sadržaj za maštu pa je stoga doseg mašte ograničen.

Tako, prema Nagelu, nikada ne možemo prijeći granice vlastite subjektivnosti. To je jednim dijelom točno. Na primjer, u situacijama kada želimo biti puni razumijevanja prema drugima, često se vodimo uzrečicom: »Postupajte prema drugima onako kako biste voljeli da oni postupaju prema vama«. No, ako želimo uistinu empatički postupati, »ući u kožu« druge osobe, trebali bismo »uputu« preinačiti u: »Postupajte prema drugima onako kako bi oni sami voljeli da se prema njima postupaju«. Možemo li prijeći granice vlastite subjektivnosti i koliko nam empatija može pomoći u tomu?

Vrste empatije

U tekstu o empatiji i zrcalnim neuronima (objavljenom u prošlom broju) vidjeli smo da je socijalna interakcija važan moment ljudskog razvoja (i čovjeka kao pojedinca i civilizacije), a obraćanje pozornosti na druge i razumijevanje kognitivnih i afektivnih procesa druge osobe je ključno za predviđanje njihovog reagiranja a time i za opstanak. Ako empatiju definiramo kao sposobnost razumijevanja i dijeljenja unutarnjeg stanja druge osobe, tada možemo reći da je empatija kompleksni zaključak u kojemu se kombinira promatranje, pamćenje, znanje i zaključivanje zajedno s dijeljenjem emocija. Zrcalni neuroni, važni akteri socijalne kognicije, nalaze se u različitim dijelovima mozga a omogućuju i neke druge funkcije, ne samo empatiju. No, kada su u pitanju zrcalni neuroni koji sudjeluju u empatiji, prema dosadašnjim istraživanjima, to su oni koji se nalaze u prednjem dijelu prefrontalne kore (engl. prefrontal cortex) u tzv. orbitofrontal-

nom dijelu. Tako je do sada i veći dio istraživanja bio usmjeren na njih, a razgovor o empatiji se proširio na kognitivnu i afektivnu empatiju.

Kognitivna empatija

Kognitivna je empatija sposobnost da pojmimo neku situaciju iz perspektive druge osobe. Ta se sposobnost prvi put zamjećuje u djece oko druge godine života. U tom uzrastu postajemo sposobni razumjeti namjere druge osobe, neovisno o našim vlastitim namjerama. Dalje, oko četvrte godine života postajemo sposobni razumjeti da različite osobe, o istom događaju, mogu imati različita mišljenja. Dakle, kognitivna empatija jest nešto što se počinje razvijati od druge godine života.

Afektivna empatija

Afektivna se empatija opisuje kao afektivni odgovor koji dolazi od razumijevanja i shvaćanja afektivnog stanja druge osobe. Kada na takav način empatiziramo, osjetit ćemo, u određenoj mjeri, neke od osjećaja koje osjeća osoba s kojom empatiziramo. Znači, ne samo da ćemo razumjeti zašto se tako osjeća nego ćemo i osjećati nešto od onoga što osoba proživljava. Dok se kognitivna empatija, kao što smo vidjeli, razvija nešto kasnije u životu, mehanizme za afektivnu empatiju imamo od vrlo rane dobi a neki znanstvenici, **Decety** i **Meyer**, kažu da ih posjedujemo od rođenja. Tako se kod novorođenčadi može primijetiti »afektivno plakanje« u kojemu izostaje bilo kakve kognitivne komponente, a bihevioralna istraživanja pokazuju

da već u uzrastu od 12 mjeseci djeca spontano tješe uznemirenu drugu djecu.

Može li empatije biti previše?

Određeni je broj istraživanja empatije usmjeren na proučavanje empatije kod poremećaja kao što su autizam ili psihopatski poremećaj ličnosti. Otkrića do kojih su došli jest da kod osoba s poremećajem iz autističnog spektra afektivna empatija može funkcionirati kako treba, dok je kognitivna često oštećena. S druge strane, kod osoba s psihopatskim poremećajem ličnosti primjećuje se izostanak afektivne empatije dok funkcionalna sposobnost kognitivne empatije može biti posve očuvana. Na temelju takvih rezultata postavljena je i hipoteza da ta dva oblika empatije, osim što imaju zajedničku neuronsku mrežu (koja ih spaja), moguće imaju i specifične neuronske veze koje ih razlikuju jednu od druge. Specifičnosti u sposobnosti afektivne empatije mogle bi objasniti i preveliko empatiziranje koje osjeća određeni broj osoba.

Empatička hiperpobuđenost je termin koji psiholozi koriste kako bi opisali ono što mali broj pojedinaца doživljava pri empatiziranju s nekim. Na primjer, nakon što čuju nečiju potresnu priču, pojedinci se mogu osjećati toliko preplavljeno emocijama da to nisu u stanju podnijeti. Takva se situacija može javiti i kod stručnjaka različitih pomagačkih profesija, npr.

terapeuta koji rade sa žrtvama nasilja, liječnika koji rade s terminalno bolesnom djecom i slično.

Kako je empatija ravnomjerno raspoređena među populacijom, ako primijenimo Gaussovu krivulju, možemo zaključiti da bi 4 do 5 posto pojedinaca moglo patiti od ovako intenzivnih emocionalnih doživljaja.

Osobe koje zbog prirode posla ili nekih drugih razloga pojačano empatiziraju, kao načine samozaštite mogu koristiti na primjer ograničavanje broja klijenata s teškim traumama s kojima rade, uključivanje u superviziju, razvijanje svjesnosti o vlastitim granicama ili, ako je moguće, ne uključivati se u situacije i razgovore koji bi doveli do empatičke hiperpobuđenosti. Riječima psihoterapeuta **Philippe Perryja**: »Kako biste spriječili 'burn out' zbog empatičkog preopterećenja, trebate postaviti granice prije nego li dosegnete limit; drugim riječima prvo sebi stavite masku za kisik kako biste mogli pomoći drugima da stave svoju.«

Iako empatička hiperpobuđenost može biti ozbiljan problem onima koji se s njome nose, završit ćemo riječima **Romana Krznarića** koji kaže da je puno ozbiljniji društveni izazov to što puno veći broj ljudi pati od nedostatka empatije nego što ih nekoliko pati od viška.

Marina Balažev, specijalizantica transakcijske analize i praktičarka terapije igrom

Znanost

Glazba pozitivno utječe na sportsku izvedbu

19

Mnogi rekreativni sportaši za vrijeme vježbanja slušaju glazbu sa slušalicama na ušima i u tomu nema ništa loše, kažu znanstvenici koji se bave primijenjenom znanstvenom disciplinom, psihologijom sporta i vježbanja. Istraživanja pokazuju da glazba pozitivno utječe na sportsku izvedbu, kaže **Ingo Froboese**, direktor Centra za zdravlje kroz sport i vježbanje na Kineziološkom

fakultetu u Kölnu. To posebno vrijedi za vježbe s postojanim ritmom, kao što su trčanje ili vožnja bicikla.

Glazba, primjerice, odvlači pozornost trkača od napora te ju usmjerava prema okolini i stvara pozitivno raspoloženje, kaže Froboese. Zbog toga sportaši treninge doživljavaju manje napornima, a to povećava njihovu učinkovitost.

Istodobno glazba trkačima može pomoći u održavanju ritma trčanja i pridonosi opuštenijem trčanju. Njihovo je disanje dublje i ritmičnije, pri čemu se mišići opskrbljuju s više kisika. Ipak, Froboese upozorava da u nekim slučajevima nije dobra zamisao vježbati uz glazbu jer se učinak vježbi u nekim slučajevima smanjuje. Stoga preporučuje da se svaki treći trening »odradi« bez glazbe.

Početnicima savjetuje da povedu računa o tomu da tempo i intenzitet glazbenog izbora ne budu prebrzi, jer bi u protivnome mogli doći u iskušenje da premaše granice vlastite sportske izvedbe.

(Hina)

Šareno LUDO LJETO

Ljeto nam je na samom pragu, a mi, čini mi se, i nismo toliko toga svjesni zbog produžene zime i oštrog proljeća. Lipanj je mjesec kada službeno počinje ljeto a s njim i ljetni trendovi. Ukoliko nas vrijeme posluži, moći ćemo iznositi i neke od aktualnih trendova u svijetu mode.

Veoma popularne posljednjih mjeseci, ali kod nas i ne toliko jer nije bilo vrijeme za ovaj komad odjeće. U pitanju su *biciklističke*. To je onaj komad odjeće koji nema da neka djevojka nije nosila – ali kada je bila dijete. Sjećam se da sam ih obožavala kao djevojčica jer su veoma komotne, nije toplo u njima, savršeno udobne a sada mogu na sve to dodati i da se odlično kombiniraju uz ostatak odjeće. Pripadaju urbanom stilu, nisu elegantne i pretežno pristaju mladim djevojkama. Ukoliko nekome nije jasno što su *biciklističke*, to su helanke iznad koljena ili duži sorts koji ide uz nogu. Druga definicija ne postoji. One se savršeno kombiniraju uz tenisice ili neke štikle koje nisu preterano svečane. Pristaju odlično uz široke majice, dukserice ili tunike.

S njima je sportska elegancija zagarantirana. Ukoliko volite udobnost a u istom trenutku i da pratite modu, opuštenost, te da djelujete sređeno *biciklističke* su upravo za vas. Za one koji vole eleganciju ovo nije savršeni komad odjeće (osim ukoliko volite trenirati, jer se i za trening mogu koristiti).

Nevjerojatno obične, a u istom trenutku neobične i originalne *biciklističke* privlače nevjerojatnu pažnju i pokupile su simpatije i mnogih poznatih ličnosti. Ukoliko pratite poznate zvijezde, moći ćete im u ovom trendu i parirati, jer *biciklističke* praktično može imati svatko budući su cjenovno veoma pristupačne. A možete ih napraviti i same od helanki koje već imate u ormaru.

Cjelokupan stajling s ovim komadom odjeće je u stilu devedesetih godina, još ako se na njih doda opet popularna *pederica* i neke lude sunčane naočari.

Kada sljedeći put krenete u laganu i opuštenu šetnju, imajte u vidu da prošetate i par *biciklističkih*. Jer, kao što rekoh, njih krasi udobnost, laka nosivost i uklapanje i trenutačno su veliki hit u svijetu mode. Uživajte ovoga ljeta i igrajte se kako komadima tako i bojama, o printovima da i ne pričam jer su kao i posljednjih mjeseci veoma popularni i to tek kada se spoje s printom totalne suprotnosti. Nadam se da sam vam dala korisne savjete i da ćete uživati ovog ljeta i danima koji su pred vama.

Milijana Nimčević

GLAZBENI INTERVJU: Pseća Plaža

Zvučni i vizualni užitak

Pseća Plaža su nove nade alternativne scene u Hrvatskoj. Nedavno su objavili svoj drugi studentski album *Povratak U Lagunu br. 7* (dostupan na *bandcampu*) koji je bio u našoj preporuci mjeseca i za koji se već sada može reći kako spada među najbolja izdanja ove godine. Njihov zvuk se najlakše da opisati kao soundtrack za ljetno lijenčarenje. S bendom razgovaramo o novom albumu, svirkama i stanju na sceni.

KUŽIŠ?!: Kako je nastala Pseća Plaža?

Mislim da je to uvijek slična priča kako nastaju bendovi. Netko radi glazbu i ima ideju, pa zove druge ljude da im se pridruže, pa zajedno rade glazbu, pa sviraju, pa snimaju, pa onda ti ljudi zovu svoje prijatelje, pa se onda opet radi glazba i za sve to vrijeme se svi dobro zabavljamo i uživamo, jer volimo svirati i volimo glazbu.

KUŽIŠ?!: Ako mogu primjetiti, na novom albumu ste dosta proširili svoj zvuk i album zvuči mnogo egzotičnije i bogatije nego prvijenac *Honolulu*. Tko je najviše utjecao na vas i stvaranje vašeg zvuka?

Da, glazbu gradimo prema nekim svojim mentalnim krajolicima. Zvuk je uistinu proširen, jer je došlo napokon to vrijeme da se neke ideje realiziraju. Sve vrijeme tu postoji određena vrsta bumeranga između vizualnog dijela u obliku ilustracija i animacija te samog zvuka. Ovaj puta smo se odlučili na ovakav pristup snimanja i rada na albumu, a drugi put će to možda biti drugačije, tko zna. Jedino znam da radi-

mo što nam se radi i kad nam se radi. Iskreno, mislim da na sve nas utječe baš sve što smo percipirali tijekom života. Danas me inspirira sok od jabuke, sutra žuti tramvaj. Sve je to isto, bitno je da se radi i napreduje.

KUŽIŠ?!: Kako vidite hrvatsku underground scenu? Pratite li scenu u Srbiji? Koga biste izdvojili?

Gle, stvari se događaju, ove godine su stvarno izašli super albumi. Iako bih ja volio da se to još više zakuha. Naravno da pratimo scenu u Srbiji. Dosta bendova dolazi kod nas svirati i baš nam je drago. Sa Dogs in Kavala smo stvarno super.

KUŽIŠ?!: Kako se slažete s ostalim bendovima s vaše *Više Manje Zauvijek* etikete? Postoji li nadmetanje?

Pa s obzirom na to da praktički živimo ili smo živjeli zajedno u jednom trenutku mislim da je situacija dobra. Osim kad se Tali morao odseliti od nas pa sam mu »zaprijetio«, nakon čega nije dolazio dva mjeseca, ostalih skandala nije bilo. Najveće nadmetanje je bilo u kuhanju graha, eto...

KUŽIŠ?!: Planovi za budućnost? Kada ćemo vas moći čuti negdje u Srbiji?

Uskoro kreću ljetni festivali i svirke na moru kojima se jako veselimo. Uvijek se radi na nekim novim idejama, možda spot uskoro, možda nešto više, vidjet ćemo. Jedva čekamo svirati u Srbiji, jer do sada nismo imali prilike. Mislim da je s obzirom na ostale angažmane, najizglednija rana jesen.

Ivan Benčik

Gifest na Paliću

Festival animiranog gif-a, sedmi po redu *Gifest*, bit će održan sutra (subota, 15. lipnja) u bioskopu

Abazija na Paliću. Na festivalu će biti prikazani gif-ovi brojnih autora iz zemlje i inozemstva, pristili na ranije raspisanom natječaju festivala.

INmusic u Zagrebu

INmusic festival održat će se od 24. do 26. lipnja na već dobro poznatoj lokaciji jarunskih otoka u Zagrebu. Nastupaju: The Cure, Foals, Suede, Garbage, The Hives, Johnny Marr, LP, Thievery Corporation, Kurt Vile & The Violators, Frank Turner & The Sleeping Souls, Sofi Tukker, Peter Bjorn and John, Skindred, Zeal & Ardor, Lysistrata, Super Besse, Fontaines D.C., Black Honey, Gato Preto, Siddhartu, The Ills, Run Sofa, Kandžiju i Gole Žene, Mangroove te Edi East Trance Blues uz još mnoga glazbena imena i iznenađenja. Podsjetimo, *INmusic* festival ove godine je dobio najveće priznanje od svog osnivanja kada ga je čuveni britanski časopis

New Musical Express proglasio najboljim festivalom u Europi u 2019. godini. Više informacija na www.inmusicfestival.com.

Terminal u Somboru

Četvrti po redu *Terminal Music & Arts Festival* u Somboru bit će održan 28. i 29. lipnja, a i ove godine udomiti će glazbenike sa sviju strana svijeta,

predstavljajući nove muzičke trendove. Koncerti, live elektronika, likovne izložbe, projekcije filmova, te prirodni ambijent kanalske obale i intimnost manjeg događaja čine *Terminal* jedinstvenim festivalom u Srbiji.

Nastupaju: Nneka, RY X, Nadav Dagon, Uone te mnogi dugi izvođači. Više informacija o festivalu možete naći na festivalskom sajtu www.terminal-fest.org.

Exit u Novom Sadu

Jedan od najvećih svjetskih glazbenih festivala, novosadski *Exit* bit će održan od 4. do 7. srpnja na Petrovaradinskoj tvrđavi. Glavne zvijezde će biti: The Cure, Greta Van Fleet, Dimitri Vegas, Carl Cox, Tom Walker i brojni drugi. Kao i ranijih godina, festival će ugostiti brojna imena s regionalne muzičke scene. Više informacija na www.exitfest.org.

22

PREPORUKA

Seine – 22

Ivan Ščapec i **Dimitrij Petrović** stoje iza imena Seine, makar na ovom, drugom po redu, njihovom studijskom albumu. Seine je prvobitno bio Ivanov *side project* dok je istovremeno bio u Vlasti Popiću (odličan bend, poslušajte ih), kako bi nakon razlaza Vlaste, Seine postao pravi bend. Nije lako svrstati Seine u jednu žanrovsku kategoriju, pogotovo što se iznova i iznova mijenja, kako glazbeno, tako i s članovima i suradnicima. Tako je i ovaj put. Već na prvoj pjesmi očigledna je tranzicija od onoga što je Seine bio na *Sno Sna*, njihovom prethodnom albumu. Pjesme su sada mračnije, gitare distorziranije i teže, atmosfera tjeskobnija. I nema ljubavnih pjesama, niti pjesama koje bi mogle podsjećati na ljubavne. Ne, tema albuma 22 je čovjekovo lutanje (ili gubljenje čovjeka) u materijalnom svijetu. Ivan je po meni vrlo kvalitetan i interesantan tekstopisac, te preporučujem ljubiteljima socijalno osviještene poezije da bace oko na tekstove pjesama poput *El Zlo* i *Borovnica*. Izdvajamo: *Nebo*, *Novče*, *Borovnica*, *El Zlo*.

I. Benčik

Aladin

Vjerujemo da vam je poznat **Disneyjev** animirani klasik *Aladin* koji je sada dobio i svoju filmsku, hollywoodsku verziju. Priča je to o šarmantnom sitnom lopovu Aladinu i skromnoj ali hrabroj princezi Jasmini te čuvenom duhu iz svjetiljke.

Režiju potpisuje čuveni britanski redatelj **Guy Ritchie**, poznat po atraktivnom i dinamičnom stilu kreiranja filmskih ostvarenja. A to važi i za ovu dvosatnu avanturu. Duha iz čarobne svjetiljke glumi **Will Smith**, Aladin je **Mena Massoud** a princeza Jasmina **Naomi Scott**. Njihovoj pustolovini pridružuju se i magični čarobnjak Jafar (**Marwan Kenzari**), Sultan (**Navid Negahban**) koji je zabrinut za dobrobit i budućnost svoje kćeri Jasmine, Jasminina najbolja prijateljica Dalia (**Nasim Pedrad**), zgodni udvarač Princ Anders (**Billy Magnussen**) i Haskim (**Numan Acar**) kao Jafarov prvi pomoćnik i kapetan straže. Topla preporuka!

K. U.

Priče o samoći

Nakon nekoliko desetljeća od objavljivanja *Malih neobičnih ljudi*, ove godine **Miro Gavran** publici donosi novu zbirku priča *Priče o samoći*. Osnovna tema priča su životi današnjih ljudi, koji se »odlikuju« samoćom. U pitanju je vrlo aktualna tema u zapadnom potrošačkom društvu. Zbirka ima deset priča, u kojima su djelići života mnogih ljudi ispričani kroz nekoliko likova. Nemoguće je ne pronaći se u nekoj od Gavranovih, stilski divnih, storija. Njegovi likovi su tužni, razočarani, radosni i emotivni, veoma kompleksni kao i dosadašnji iz piščevog opusa. Za one koji možda ne znaju, Gavran je suvremeni hrvatski pisac i dramaturg čija su djela prevedena na četrdeset jezika.

A. I. Darabašić

CLAZBA

FILM

KNJIGA

FOTO: Tac

